

lectalismes occid. (potser del Nord del Carcí), l'altre potser de la regió avinyonesa (Bertoni, *ARom.* XIII, 447).

No manquen dades d'enlloc del domini occità, llevat només del Llemosí i el gascò pirinenc; car si bé hi ha *flassada* o *flecbade* modernament, en bearnès, la conservació de *fl-* suposa una forma manllevada, i encara més la variant en *-cb-*. Altrament en els parlars occitans moderns tenen extensió quasi equilibrada la variant *fla-* i la que comença per *fle-*: *flassàda* «couverture de lit» al Velay (Vinols), *flošās* a l'Ardecha «die überdecke» (pl., corresponent en fonètica local a *flassadas*) (VKR IX, 303), *flassado* (> *flo-*) junt amb *flessado* «couverture ---» en el Roergue (Vayssier) i a Castras (Couzinié). Però *flessado* «couverture de laine» en el poeta roergat del S. XVIII Peyrot (*Gloss.*), i tant en l'Albigès (Gary) com en el Tolosà (Doujat-Visner), *flesádo* en el T-e-Garona (Montpezat) i l'Alta Garona (Ondes), per a la grossa flassada que es posa damunt el llit durant el dia (H. Meyer, VKR VI, 54).

Quasi enlloc, ni mai, no hi ha hagut variants amb *fr-*, ni en els parlars occitans ni en el nostre domini: en les tres localitats visitades per H. Meyer, només en una (Campsàs, T-e-G.) va trobar *fresádo*; en català avui no tinc notícia enlloc d'aquesta variant consonàntica, i a penes n'hi ha cap memòria en textos.¹

Fora del domini cat-oc. el mot solament pogué ser antic a l'Aragó, on ja trobem «4 *flaçatas*» en un inventari saragossà de 1154 (*Est. E. Md. Cor. Ar.* III, 651). Però en castellà no sembla que mai hi vagi ser autòcton, per bé que hi vagi penetrar bastant: pertot amb *fr-* inicial, però no s'hi documenta *fraçada* fins a 1541, en Antonio de Guevara, i la mateixa forma apareix en cinc clàssics dels Ss. XVI-XVII; avui caigut en desús en el castellà d'Espanya, mentre que s'ha mantingut viva fins ara en el de quasi tota Amèrica: a l'Argentina, Xile, Equador, Colòmbia, Cuba, Mèxic i New Mexico, fins al punt que a l'Arg. i a Cuba es considera desusat *manta* i només s'hi sent *frezada*, per cert amb *fre-* en el parlar popular de l'Arg., Equador, etc.; i ja Vélez de Guevara escrivia la *frezada*.

A desgrat de tanta vitalitat americana, tant l'escassa antiguitat del mot en castellà i la seva total absència en portuguès (tant a Portugal com a Galícia i el Brasil), ens obliguen a admetre que és un manlleu, com ja veieren Cuervo, A. Castro i A. Steiger. No obstant en lloc de partir de l'occitànic, cal admetre manlleu del català, tenint en compte l'antiga fama de les flassades catalanes, que va ser causa de la difusió de *Catalogne* o *catalana* com a nom de la 'flassada' pels parlars de tot França [1468] i del Nord d'Itàlia (FEW III, 488); de *perpignano* amb el mateix valor en d'altres; i *valensana* id. a Venècia, d'on el turc *velençe* i el roms. *velință*; per a d'altres noms de teixit manllevats del català, es podran veure altres articles d'aquest diccionari (com a *faixa/FEIX*).

A la mateixa raó obeeix que el nom cat. *flassada* es vagi propagar no sols al logud. i campid. *frassada*, *fressada* (MLWagner, RFE IX, 233), campid. *frassada* (Porrù; KJRPh. II, 83), sinó al sic. *frazzata* (MLWag-

ner, *ASISdo.* III, 386; Rohlf's, *Sitzber. Bayr. Akad.*, 1975, 31), Catanzaro *fersata* (Rohlf's), florentí ant. *far-sata*,² venec. *filzada* 'flassada grofolluda', Comèlico *filòada* (*ARom.* x, 114), Istria *sfilsada*; i finalment el neogr. *φελτσάδα* 'flassada de llana per a llit', propi de les illes de Zante i Cerigo (Gustav Meyer, *Roman. Lehnw. im Ngr.*, 95), probablement d'importació veneciana. Segurament el caràcter foraster de la inicial *fl-* fou per si sol la causa, tant en it. com en castellà, del canvi de *fl-* en *fr-*, i ocasionalment d'una transposició de la líquida. D'altra part és més probable que parteixin de la llengua d'oc el bergamasc ant. *fresada* (S. xv), *frasata* en vells estatuts de Como i de Bellinzona (*ARom.* II, 215), el suís-alem. *flasadén*, i les diverses formes *flassade*, *flassarde*, *flossioie*, que circulen pel N. de França en els Ss. XIV-XVII (FEW III, 589; Du C.)³

En canvi no hi ha dubte de l'autoctonisme del mot en les terres catalanes i occitanes, vista la completa popularitat i l'extensió a tot el domini lingüístic català i a tot l'Est, Nordest, Centre i Sud de les terres d'Oc, des dels Alps fins al Velay (Vinols), el Tarn-e-Garona (HMeyer), Tolosa (Doujat-Visner) i la plana de Gascunya i del Carcí. Allí i tot el que ha preponderat sempre és *flassada*, si bé *flessada* (cf. el vulgarisme americà) no és tan «lokal beschränkt» com afirma Wartburg, puix que s'estén al Bearn, Tolosa, Alta-Garona, Tarn-e-Garona, Castras, Albigès, Roergue i Orhaguès, encara que en alguns d'aquests punts coexisteixi amb *fla-*.

S'han proposat diverses etimologies més o menys susceptibles de discussió, però cap de sòlida. La d'Enno Littmann i Rohlf's (EWUG, n.º 2306, ASNSL CLXV, 111; REW, 9659), a desgrat de l'aprovació de M.-L. Wagner (*Byz-Ngr. Jabbücher* VIII, 208) i de l'*AlcM* (aprovacions facilitades per un malentès), s'ha de rebutjar com a enterament inadequada, sobretot per la fonètica. L'àr. *fārša*, encara que sigui d'ús vulgar i d'arrel indiscutiblement aràbiga (verb *fāraš* 'estendre per terra', 'encatifa', 'amoblar'), i encara que fins com a substantiu s'acosti bastant en el significat («cama para dormir, cama rica», *PAlc.*, 'catifa' *RMA.*, 'tongada o capa d'una substància' Abenalauam, 'matalàs' Boqtor) i tot i que el seu deriv. *faraštya* arribi a designar mantes o flassades en cert text modern (*Dozy, Suppl.* II, 253), de cap manera no podia donar *flassada*: perquè no s'explicaria la ç (o ss) com a representació d'una š, ni la constant transposició de la líquida i el seu canvi en *l*, ni tampoc la terminació del mot romànic.⁴ S'imposa, doncs, abandonar aquesta idea.

Tampoc no és possible de derivar-ho de *FILUM* 'fil', com proposava Du C., ni que fos possible de justificar una derivació *FIL-ISS-ATA*,⁵ que no és el cas, puix que no existeix tal sufix.

El florentí antic *farsata* 'folro', 'coixinet', 'matalasset', i neo-grec *φάρσος* 'vestit' (> it. *farso* 'jupa, gipó'; Kahane, *Byzant.-Ngr. Jahrbücher* xv, 98, 103), podrien suggerir la possibilitat que malgrat les aparences hi hagi alguna relació de *flassada* amb *FARGIRE* 'reblir, farcir' (d'on 'màrfega' > 'flassada'); però les